

Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje
Center for Education, Counselling and Research

Žene u lokalnim izborima 2009. godine

Uvod

Demokracija podrazumijeva sudjelovanje građana i građanki u procesima donošenja političkih odluka koje će vrijediti za cijelu zajednicu, bilo putem izravnog sudjelovanja u tim procesima ili putem biranja svojih zastupnika i zastupnica koji će u njihovo ime donositi odluke. Iako o demokraciji govorimo još od vremena antike, definiranje onih koji čine građanstvo kroz povijest se razlikovalo. Status građanstva su sve do početka 20. stoljeća u pravilu imali samo muškarci, ali ne uvijek svi, već samo oni koji su zadovoljavali različite socijalne, obrazovne, rasne, etničke i religijske kriterije. Borba za opće pravo glasa koja se odvijala u 20. stoljeću te ostvarenje općeg prava glasa, u najvećem broju država još uvijek nisu doveli do stvarnog sudjelovanja svih građana i građanki u demokratskim političkim procesima pri čemu su značajno podzastupljene žene.

Tri su ključna razloga za povećanje političke participacije žena: demokratsko pravo, korištenje društvenih kapaciteta i interesno zastupanje. Žene čine polovicu ukupne populacije te imaju pravo na razmjernu zastupljenost u predstavničkim, izvršnim i sudskim tijelima svojih država. Isključivanjem žena iz demokratskih političkih procesa isključujemo dragocjene vrijednosti koje te žene posjeduju - znanja, vještine i sposobnosti. I na kraju, pretpostavka je da žene imaju neke posebne interese te se isključenjem žena iz procesa odlučivanja ti interesi nedovoljno zastupaju u donošenju političkih odluka.

Republika Hrvatska se sudjelovanjem žena u procesima odlučivanja bavi kroz zakone i dokumente za promicanje ravnopravnosti spolova. Pitanje sudjelovanja žena u procesima odlučivanja jedno je od problemskih područja istaknutih **Nacionalnom politikom za promicanje ravnopravnosti spolova** te je regulirano i **Zakonom o ravnopravnosti spolova**.

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. godine predviđa ostvarenje dva osnovna cilja vezana uz ravnopravnost u procesima odlučivanja.

Cilj 4.1. *Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena u predstavničkim i izvršnim tijelima vlasti na svim razinama.*

U okviru tog cilja realizirane su mjere predviđene za njegovo ostvarivanje s izuzetkom mjere 4.1.4. *Sustavno će se objavljivati statistički podaci o udjelu kandidatkinja u ukupnom broju kandidata na izbornim listama po predlagateljima .* Ta se mjera nije u potpunosti ostvarila tijekom lokalnih izbora 2009. godine iz razloga što Državno izborno povjerenstvo na svojim obrascima uopće nije predvidjelo da se uz ime kandidata/kinja piše stranka koja ga/je kandidirala zbog čega je nemoguće utvrditi koliko su pojedinačno stranke koje su sudjelovale u koalicijama ispoštovale novi ZORS.

Ostale mjere su provedene prije lokalnih izbora 2009. godine, no kako nisu utvrđeni indikatori za mjerenje uspješnosti mjera, za mjere 4.1.1. i 4.1.2. nije moguće utvrditi jesu li mjere uspješno i u dovoljnoj mjeri provedene.

Radi se o mjerama:

4.1.1. Provest će se upoznavanje političkih institucija i političkih stranaka s Preporukom Rec (2003) Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uravnoteženoj participaciji žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju;

4.1.2. Redovito će se održavati tribine, konferencije, kampanje i dr. o političkoj zastupljenosti žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, na državnoj i lokalnoj razini, radi podizanja svijesti javnosti o ovom pitanju.

4.1.3. Propisat će se način obvezatnog statističkog evidentiranja po spolu svih prihvaćenih pravovaljanih lista na državnoj, županijskoj, gradskoj i općinskoj razini.

4.1.5. Obrasci očitovanja kandidata i kandidatkinja o prihvaćanju kandidature za sudjelovanje na izbornim listama prilagodit će se Zakonu o ravnopravnosti spolova tako da se uvedu ženski oblici imenica, a isto će se unijeti i u obrasce izjava članova/članica izbornih povjerenstava o prihvaćanju dužnosti članova/članica tijela

za provođenje izbora za predstavnička tijela na svim razinama kao i u izbornom zakonodavstvu)

Cilj 4.2. *Postići uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena pri imenovanju u državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, druge pravne osobe s javnim ovlastima i upravne odbore javnog sektora na državnoj i lokalnoj razini.*

Mjere predviđene tim ciljem nisu ostvarene ili barem o njima ne postoje javno dostupni podaci. Također obzirom da nisu izrađeni indikatori za mjerenje uspješnosti provedenih mjera biti će praktički nemoguće uopće utvrditi dali se je vodilo računa odnosno poticala ravnomjerna zastupljenost žena i muškaraca.

Konkretno radi se o sljedećim mjerama:

4.2.1. Izradit će se baza podataka o sudjelovanju žena u procesu donošenja odluka u političkom, gospodarskom i javnom životu zemlje.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave

Rok provedbe: 2006.–2007.

4.2.2. Sukladno Zakonu o ravnopravnosti spolova pri imenovanju u državna tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima vodit će se računa o ravnomjernoj zastupljenosti oba spola

Nositelji: Državna tijela, tijela državne uprave, pravne osobe s javnim ovlastima, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Rok provedbe: 2006.–2010.

4.2.3. Sustavno će se poticati ravnomjerna zastupljenost žena i muškaraca na vodećim položajima u sustavu sveučilišta i visokoškolskih institucija.

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, sveučilišta

Rok provedbe: 2006.–2010.

4.2.4. Izradit će se i Uredu za ravnopravnost spolova dostaviti analiza o udjelu žena, članica upravnih odbora poduzeća u državnom vlasništvu.

Nositelji: Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom, Hrvatski fond za privatizaciju

Rok provedbe: 2006./2007.

U srpnju 2008. godine donesen novi **Zakon o ravnopravnosti spolova** koji u dijelu vezanom uz političke stranke kaže:

Članak 12.

(1) *Provođenjem posebnih mjera promicat će se ravnopravno sudjelovanje žena i muškaraca u tijelima zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti, uključujući javne službe te postupno povećavati uključivanje podzastupljenog spola tako da njegova zastupljenost dosegne razinu njegovog udjela u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske.*

(2) *U svrhu ostvarivanja cilja iz stavka 1. ovoga članka uvodit će se posebne mjere kada je zastupljenost jednoga spola osjetno neuravnotežena.*

(3) *Osjetna neuravnoteženost jednog spola u smislu stavka 2. ovoga članka postoji ako je zastupljenost jednog spola u tijelima političkog i javnog odlučivanja niža od 40%.*

(4) *Pri imenovanju u državna tijela i tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima, mora se voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti oba spola.*

(5) *Pri imenovanju članova diplomatskih predstavništva, članova odbora, povjerenstava i izaslanstva koja zastupaju Republiku Hrvatsku na međunarodnoj razini, državna tijela dužna su voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca.*

Članak 15.

(1) Prilikom utvrđivanja i predlaganja liste kandidata/tkinja za izbor zastupnika u Hrvatski sabor, za izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i za izbor članova u Europski parlament političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji dužni su poštivati načelo ravnopravnosti spolova i voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca na izbornim listama sukladno članku 12. ovoga Zakona.

(2) U cilju provedbe stavka 1. ovoga članka političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji pri utvrđivanju izbornih lista dužni su uvoditi posebne mjere na način da zastupljenost muškaraca i žena na listama za izbor zastupnika u Hrvatski sabor, članova u predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i članova u Europski parlament ne bude osjetno neuravnotežena, sukladno članku 12. stavku 3. ovoga Zakona. Sukladno članku 12. stavku 1. ovoga Zakona postupno povećanje podzastupljenog spola mora se postići najkasnije prigodom provedbe trećih redovitih izbora od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Za nepoštivanje ovih odredbi predviđene su i sankcije:

Političke stranke i drugi ovlašteni predlagatelji koji prilikom predlaganja lista kandidata/tkinja za izbor zastupnika u Hrvatski sabor, članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i za članove u Europski parlament koji ne poštuju načelo ravnopravnosti spolova utvrđeno člankom 15. ovoga Zakona te ne vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca na izbornim listama sukladno članku 12. ovoga Zakona, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 50.000,00 kuna za izbore za zastupnike u Hrvatski sabor i članova u Europski parlament, novčanom kaznom od 40.000,00 kuna za izbore za članove gradskih vijeća i županijskih skupština, odnosno novčanom kaznom od 20.000,00 kuna za izbore za članove općinskih vijeća.

No, kako su političke stranke prema Zakonu dužne ostvariti uravnoteženu zastupljenost žena do trećeg izbornog ciklusa, tako je i izostala mogućnost

kažnjavanja političkih stranaka za izborne liste kandidirane na lokalnim izborima 2009. godine što je rezultiralo činjenicom da političke stranke u pravilu nisu kandidale rodno uravnotežene liste.

Usprkos zakonodavnim i institucionalnim rješenjima istraživanja i analize političke participacije žena u Hrvatskoj pokazuje poraznu sliku. Žene su u mandatu 2005.-2009. godina prosječno sudjelovale u lokalnim vlastima sa 15% u gradovima i županijama te svega 8% u općinama. Na nacionalnoj razini je situacija nešto bolja te je žena malo više od 20% u Saboru i Vladi, no tu zabrinjava činjenica da taj udio stagnira već 9 godina. Uočeno je da su na parlamentarnim izborima parlamentarne stranke manje sklone kandidirati žene od neparlamentarnih stranaka (30% naspram 21%) te da su pojedine parlamentarne stranke poput HSS, HSLHS i HSP imale liste na kojima uopće nije bilo žena.

Analiza

CESI su izradile analizu sudjelovanja žena u lokalnim izborima 2009. godine u sklopu projekta Liderice u lokalnim zajednicama. U svrhu analize korišteni su i podaci koje su objavili Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH te Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova.

Lokalni izbori 2009. godine odvijali su se u starom društvenom okruženju s novim zakonodavnim okvirom. Staro društveno okruženje, naročito ono političko, karakterizirano je malom političkom participacijom žena, te seksizmom koji nije samo u gostionicama nego i za saborskom govornicom. Novi zakonodavni okvir određen je Zakonom o direktnom izboru Gradonačelnika/ica te Zakonom o ravnopravnosti spolova iz srpnja 2008. godine. Na lokalnim izborima 2009. godine po prvi puta su se direktno birali načelnici/ce, gradonačelnici/ce i župani/ice.

Političke su stranke na kandidacijskim listama za lokalne izbore 2009. godine kandidirale ukupno 11452 žene što je udio od **24% kandidatkinja na kandidacijskim listama**.

Političke su stranke za županijske skupštine kandidirale ukupno 1924 žena odnosno **28%**. No kada smo izdvojile liste za koje je izvjesno da će i dobiti zastupnike i zastupnice u županijskim skupštinama i skupštini Grada Zagreba, a tu prije svega mislimo na koalicije okupljene oko HDZ-a i koalicije okupljene oko SDP-a, tada je udio kandidiranih žena manji i iznosi **24%** što je još jednom potvrdilo da što je politička stranka bliže ulasku u predstavničko tijelo to kandidira manje žena.

Također opet je bilo vidljivo da se žene nalaze na donjim dijelovima lista. U županijske skupštine i skupštinu Grada Zagreba izabrano je oko 23% žena, pri čemu je izrazito velika razlika u udjelu žena u skupštini Grada Zagreba u kojoj je 37,5% žena i županijskih skupština u kojima je udio žena 21,6%. Najveći udio izabranih žena nalazimo za Gradsku skupštinu grada Zagreba (37,5%) te za županijsku

skupštinu Zagrebačke županije (33,3%), a najmanji za županijsku skupštinu Bjelovarsko-bilogorske županije (12,2%).

Analiza pokazuje da je udio žena u županijskim skupštinama **povećan za otprilike 6%**. Time se zastupljenost žena u županijskim skupštinama izjednačila sa zastupljenošću žena u parlamentu. Kada bi se ovim tempom povećavao broj žena u županijskim skupštinama, uravnoteženu zastupljenost žena i muškaraca postigli bismo 2025. godine. No, obzirom da udio žena od otprilike 21% u Hrvatskom saboru stagnira posljednjih 9 godina, nije izvjesno da će udio žena u predstavničkim županijskim tijelima kontinuirano rasti, a tek će se vidjeti koji će utjecaj na broj kandidiranih žena imati sankcije koje stupaju na snagu sa trećim izbornim ciklusom.

Državno izborno povjerenstvo (DIP) nije u obrasce za candidature uvrstio pored imena i prezimena kandidata i kandidatkinja ime političke stranke koja ga/ju je kandidirala što je onemogućilo detaljnu analizu zastupljenosti kandidatkinja po strankama te smo isključivo mogle vidjeti koliko su žena kandidirala dva najveća bloka na ovim izborima, a to je blok oko HDZ-a i blok oko SDP-a. Očekivano, blok oko SDP-a je imao više žena na izbornim listama nego blok oko HDZ-a, odnosno blok oko SDP-a kandidirao je 30% žena, a blok oko HDZ-a 21% žena. Da su se već na ovim izborima naplaćivale sankcije HDZ bi sa svojim koalicijskim partnerima bio dužan platiti 800 000 kuna, SDP sa svojim koalicijskim partnerima 720 000 kuna, HSS tamo gdje je izašao samostalno 160 000 kuna, a HNS 80 000 kuna. Znači **1 760 000 kuna** i to samo za kandidacijske liste za županijske skupštine. Ovdje je važno napomenuti da iako su na prvi pogled predložene kazne za rodno neuravnotežene liste male, kada se uzme u obzir broj jedinica lokalne samouprave tada iznosi mogu uistinu doseći milijunske iznose.

Svega je 7 lista s izgledima da prijeđu izborni prag od 5% za županijske skupštine i skupštinu grada Zagreba ostvarilo uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena, a radi se o sljedećim listama:

- ✓ Lista **IDS-HNS** za Županijsku skupštinu Istarske županije, nositelj Damir Kajin.
- ✓ Lista **SDP-HNS** za Županijsku skupštinu Zadarske županije, nositelj Svetko Šarić.
- ✓ Lista **HNS-SHUS** za Gradsku skupštinu Grada Zagreba, nositelj Radimir Čačić.
- ✓ **Nezavisna lista Tatjane Holjevac** za Gradsku skupštinu Grada Zagreba, nositeljica Tatjana Holjevac.
- ✓ Lista **HDZ-a** za Županijsku skupštinu Brodsko-posavske županije, nositelj Zdravko Sočković.
- ✓ Lista **SDP-HNS** za Županijsku skupštinu Koprivničko-križevačke županije, nositelj Zvonimir Mršić.
- ✓ Lista **SDP-HNS-DC-DSU-SDAH** za Županijsku skupštinu Vukovarsko-srijemske županije, nositelj, Goran Heffer.

Za gradska vijeća kandidirano je 4308 odnosno **29%** žena. Prema udjelu kandidiranih žena, najveći udio ima Primorsko-goranska županija (34,9%) a najmanji Krapinsko-zagorska županija (21,6%). U gradovima središtima županija 10 je izglednih lista imalo uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena:

- ✓ Lista **SDP-a** za Gradsko vijeće Grada Požege, nositelj Zdravko Ronko.
- ✓ Lista **SDP-HNS** za Gradsko vijeće Grada Koprivnice, nositelj Zvonimir Mršić.
- ✓ Lista **SDP-HNS-SHUS** za Gradsko vijeće Grada Zadra, nositeljica Ingrid Antičević-Marinović.
- ✓ Lista **IDS-SDP** za Gradsko vijeće Grada Pule, nositelj Boris Miletić.
- ✓ Lista **HSLs-HSU** za Gradsko vijeće Grada Bjelovara, nositeljica Lidija Novosel.
- ✓ Lista **SDP-HSS** za Gradsko vijeće Grada Osijeka, nositeljica Biljana Borzan.

- ✓ **Nezavisna lista Željka Keruma** za Gradsko vijeće Grada Splita, nositelj Željko Kerum.
- ✓ Lista **SDP-HNS-IDS-HSLS-HSS-ARS-SDAH** za Gradsko vijeće Grada Rijeke, nositelj Vojko Obersnel.
- ✓ Lista **SDP**-a za Gradsko vijeće Grada Gospića, nositelj Darko Banić.
- ✓ Lista **SDP**-a za Gradsko vijeće Grada Vukovara, nositelj Željko Sabo.
- ✓ Lista **HNS-SDP-SHUS** za Gradsko vijeće Grada Varaždina, nositelj Goran Habuš.

Za članove/ice gradskih vijeća 21 grada (sjedišta županija plus Pula i Velika Gorica) izabrano je **134 žena (26,3%)** i 375 muškaraca (73,7%). Najveći udio izabranih žena nalazimo za gradsko vijeće Koprivnice (44%), a najmanji za gradsko vijeće Krapine (8,3%).

Kada se gledaju kandidacijske liste za općinska vijeća, prema udjelu kandidiranih žena, najveći udio ima Primorsko-goranska županija (30,2%) a najmanji Zadarska županija (14%).

Prema podacima Ureda za ravnopravnost spolova, za načelnice, gradonačelnice i županice bilo je kandidirano ukupno 110 žena, odnosno udio žena među kandidatima bio je **9,8%**. Obzirom da je najmanji udio kandidatkinja za predstavnička tijela lokalne i područne samouprave bio za općinska vijeća, zanimljivo je da je **udio žena za izvršne funkcije najveći bio među kandidatima/kinjama za općinske načelnike/ce**.

Od 577 načelničkih, gradonačelničkih i županskih mjesta žene su osvojile svega njih 28 što je mizernih **4,8%**. Na kraju ovih lokalnih izbora svega je **jedna županica, šest je gradonačelnica i 21 načelnica**. Od šest gradonačelnica dvije su iz Šibensko-

kninske županije, dvije iz Splitsko-dalmatinske te po jedna iz Krapinsko-zagorske i Karlovačke županije. Od načelnica, njih **4** su iz Zagrebačke županije, **3** iz Zadarske, po **2** iz Osječko-baranjske, Koprivničko-križevačka, Međimurska, i Sisačko-moslavačke te po **1** načelnicu imaju Virovitičko-podravska, Šibensko-kninska, Brodsko-posavska, Istarska, Primorsko-goranska i Karlovačka županija.

Baš niti jednu ženu na čelu lokalne i područne samouprave nemaju: Varaždinska županija, Ličko-senjska županija, Dubrovačko-neretvanska županija, Vukovarsko-srijemska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija i Požeško-slavonska županija. Ako pogledamo prema strankama, **SDP ima županicu, 3 gradonačelnice i 4 načelnice, HDZ ima 3 gradonačelnice i 13 načelnica, HSS 3 načelnice, a HNS 1 načelnicu.**

Nakon izbora konstituirana su predstavnička tijela lokalne i područne samouprave. Imenovana je **samo jedna predsjednica županijske skupštine** (Varaždinska županija) te je imenovano **5 predsjednica gradskih vijeća županijskih središta** (Gospić, Dubrovnik, Rijeka, Virovitica i Vukovar).

Izvan brojki

CESI unazad tri godine intenzivno radi s političarkama kroz projekt Liderice u lokalnim zajednicama. Kroz trening za trenerice koji se organizira u sklopu projekta je do sad prošlo 80 političarki iz gotovo svih stranaka iz raznih područja Hrvatske, a one su educirale više od 800 stranačkih kolegica.

Nakon provedenih lokalnih izbora sa njih 15 održale smo evaluacijski seminar na kojemu smo između ostalog analizirale tijek slaganja izbornih lista i same kampanje. Između ostalog dotakle smo se kampanje koja je provedena od strane Ureda za ravnopravnost spolova te nevladinih organizacija za povećanje političke participacije žena. Većina je političarki bila mišljenja da je kampanja pomogla u povećanju zastupljenosti žena. Samo je jedna sudionica imala iskustvo da kada je kampanja počela, liste su bile već složene i onda su (u pravilu) muškarci to na neki način smatrali napadom na te već složene liste pa su čak i rekli da baš iz inata sada neće ništa mijenjati. Sve ostale su rekle da je kampanja zainteresirala za to pitanje i predsjednike iz malih općina te da su ih mnogi zvali da pitaju kako da postupe te ih je zanimalo hoće li se išta desiti ako predaju liste bez 40 postotnog udjela žena. Neke su rekle da im se čak činilo da je postalo *in* imati veći broj žena na listama, da su se stranke koje su to uspjele koristile tu činjenicu kao argument da se za njih glasuje, a neke su imale situacije da su ih zvali stranački dužnosnici i govorili im "*Daj nam neke dvije žene za listu*" ili "*Nije dobro da nemamo niti jednu zamjenicu gradonačelnika*" ili "*Moramo naći neku ženu za zamjenicu*". Dio njih to smatra ponižavajućim prema ženama aktivnim u političkim strankama, ali dio smatra da takve komentare treba ignorirati te da treba iskoristiti tu činjenicu i kandidirati što je moguće više žena.

Sve sudionice evaluacijskog seminara smatraju da je nužno posebnu pažnju posvetiti upravo ženama koje su postale vijećnice, edukaciji muškaraca u strankama te daljnjem osnaživanju tzv. običnih članica stranaka (naročito iz ruralnih sredina) koje se i kada postoji politička volja za veće sudjelovanje žena na listama, zbog

određenih "priljavština" koje često prate kampanje te zbog straha kakav bi to utjecaj imalo na njihove obitelji, ne odlučuju na politički angažman odnosno kandidaturu.

Takvi zaključci pokazuju da je rad na rodnoj edukaciji unutar političkih stranaka presudan za veći broj žena na listama te da je nužno unaprijeđivati političku kulturu kako unutar samih stranaka tako i u ponašanju stranaka prema javnosti.

Preporuke za povećanje sudjelovanja žena

Temeljem provedenih analiza i evaluacija, CESI je izradila preporuke za povećanje političke participacije žena koje se odnose na stranačku i institucionalnu razinu. Smatramo da je potrebno učiniti sljedeće:

Stranačka razina

- ✓ Izraditi plan djelovanja za postizanje uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca.
- ✓ Izraditi strategiju za uključivanje žena u stranku.
- ✓ Poticati osnivanje, osnaživanje i djelovanje stranačkih organizacija žena na svim razinama stranke.
- ✓ Organizirati i/ili poticati edukaciju članica i članova stranke.
- ✓ Istražiti i analizirati potrebe i interese članica stranke te žena općenito.
- ✓ Uvesti rodne kvote u stranačke statute.
- ✓ Izrađivati rodno osjetljive stranačke programe.
- ✓ Osuditi i sankcionirati seksističke i diskriminatorne istupe pojedinih članova/članica stranke.
- ✓ U komunikaciji s javnošću i političkoj promidžbi izbjegavati stereotipno prikazivanje žena.
- ✓ Promovirati rodnu ravnopravnost kao temeljnu društvenu vrijednost.

Institucionalna razina

- ✓ U izradu i provođenje javnih politika uključiti rodnu perspektivu.
- ✓ Stvarati rodno osjetljive proračune na svim razinama.
- ✓ Podupirati rad institucionalnih mehanizama za promicanje ravnopravnosti spolova.
- ✓ Osigurati ravnomjernu zastupljenost žena i muškaraca u javnim tijelima.
- ✓ Uvažavati i promovirati rodno osjetljivu statistiku.
- ✓ Promovirati rodnu ravnopravnost kao temeljnu društvenu vrijednost.

IMPRESSUM

Autorica: Tajana Broz, dipl. politologinja i voditeljica projekata u CESI

Za izradu ovog teksta korištene su analize Ureda za ravnopravnost spolova (www.ured-ravnopravnost.hr) i Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova (www.prs.hr) te analize i "Preporuke za povećanje političke participacije žena" koje su izradile CESI (www.cesi.hr).

Dodatne informacije o sudjelovanju žena u demokratskim procesima možete pronaći na portalu www.libela.org

Zagreb, 2009.

Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje
Center for Education, Counseling and Research

Nova cesta 4, 10 000 Zagreb, Croatia

Tel: + 385 1 24 22 800, Fax: + 385 1 24 22 801

E-mail: cesi@zamir.net; Web: www.cesi.hr, www.libela.org